ilus maja

Vabaajakeskus hoiab

südamega küla poole

Tekst **Jana Rand**
Fotod **Sven Arbet**

Sutlepa külas pole taasiseseisvumisaja jooksul ehitatud peaaegu ühtki uut ühiskondlikku hoonet. Nüüd kerkis ühe aastaga vabaajakeskus, kus tegevust leiavad igas vanuses inimesed.

Täpselt aasta tagasi, hilissügisel, olid Noarootsi vallas vajalikud paberid, rahataotlused ja riigihanked jõudnud sinnamaale, et vald sai ehitajaga allkirjastada Sutlepa vabaajakeskuse lepingu. Seal seisis, et hoone peab valmis saama järgmise aasta jaanipäevaks, seal peab olema koosolekuruum, jõusaal, saunad, ruum lauamängudeks ja arvuti kasutamiseks. Samuti pidi hoones ruume leiduma seltsitegevuseks, käsitööks ja Sutlepa raamatukogu tarvis. Maja maksumuseks planeeriti 6,7 miljonit krooni. Suurema osa rahast andis vallale Euroopa Liit, osa tuli ka Kredexilt hoone energiatõhususe suurendamiseks. Kavandati passiivmaja, mida on hõlbus hooldada ja optimaalne ülal pidada.

Vabaajakeskuse fassaad ja suuremad aknad avanevad lõunasse. Põhja poole jäävad niisked ruumid on kaetud muldkatusega.

Keskuse tagakülje terrass on suure koosolekuruumi jätkuks.

Vabaajakeskuse projekteeris Enn Laansoo arhitektuuribüroo. Laansoo on projekteerimisel energiasäästu alati oluliseks pidanud. Ometi ütleb arhitekt, et maksimaalne energiasääst ei olnud keskuse kavandamisel kõige tähtsam: “Passiivmajaks loetakse hoonet, mille energiakulu aastas ei ületa 15 kilovatt-tundi ruutmeetri kohta. Sutlepa vabaajakeskuses on ruutmeetri energiakulu aastas 45 kilovatt-tundi, mis ületab passiivmaja näitajaid kolmekordselt, kuid jääb tunduvalt alla tavamajade energiakulust, mis on kuni 250 kilovatt-tundi ruutmeetri kohta.

Juba fuajees saab aimu interjööri intensiivsest värvikoloriidist.

Hubases kööginurgaga suures toas saab korraga olla mitukümmend inimest.

Sutlepa raamatukogu on uutes ruumides külastajaid juurde võitnud.

Meie eesmärk ei olnud luua passiivmaja, vaid arhitektuuri, mis toob küla avalikku ruumi lisaväärtust, mitte ei reosta seda. Tahtsime, et uuest majast tuleks hästi toimiva ruumiplaneeringuga vabaajakeskus."

Ilu ja praktilisus tasakaalus

Hoone energiasäästlikkus tuleneb Laansoo sõnul sellest, et maja on positsioneeritud ilmakaarte suhtes nii, et sissekäik ja suuremad aknapinnad avanevad lõuna poole, põhjaküljel aga aknaid üldse ei ole. Maja köetakse maaküttega.

Majakarp soojustati paksemalt kui hooned tavaliselt, samuti pöörati rohkem tähelepanu avadele ja läbiviikudele, et sealtkaudu külm õhk sisse ei pääseks. Õhukindlaks muudetud konstruktsioon nõuab aga kindlasti korralikku sundventilatsiooni. Majas jäävadki silma laealused jämedad torud. "Seda lõivu pidime maksma energiasäästule, mulle isiklikult need metalltorud laes ei meeldi. Samas oleks nende peitmine olnud kulukas, see ei mahtunud eelarvesse," selgitab Laansoo.

Esimest korda tulevase vabaajakeskuse platsil käies torkasid arhitektile silma nõukogudeaegsed koreterelamud, mis keset küla võimutsevad. Vana, traditsioonilise arhitektuuriga küla oli jäänud kuidagi eemale ja tagaplaanile. "Ma soovisin tulevase külakeskuse arhitektuuriga toeks olla just traditsioonilisele külale, et see oma südamega hoiaks ikka vana küla poole. Sellest tuleneb ka hoone viilkatusega osa, sel on traditsioonilised proportsioonid. Samas ei tahtnud ma ka traditsioonilist arhitektuuri tõsimeelselt kopeerida, sest vabaajakeskus on sisult kaasaegne hoone," ütleb arhitekt.

Tasandikku ilmestav küngas

Üsna tavatu element vabaajakeskuse juures on hoone põhjakülge tekitatud küngas. Selle idee sündi selgitab Laansoo nii: "Maa all on teatavasti alati soe ja seega haakus mullast küngas, mille alla me peitsime keskuse niisked ruumid, energiasäästlikkuse põhimõttega. Mõtlesin ka, et Läänemaa tasasusele vastukaaluks võiks siin ju olla üks küngas. Oleks koht, kus lapsed saaksid kelgutada, samuti on see mõnus tribüün, et kõrvaloleval võrkpalliplatsil tegevust jälgida." Pinnas, mis põhjaküljel künka moodustab, saadi hoone taha kaevatud tiigist.

Vabaajakeskuse traditsioonilembusele viitab hoone mustaks värvitud Poola laudis. Laansoo tunnistab, et lihtne laudis on üks tema lemmikuid. Samuti armastab ta sageli kasutada võtet, kus välisarhitektuuri motiivid hakkavad korduma interjööris.

Keskuses töötab see põhimõte väga hästi. Nimelt on ka sisekujunduses kasutatud samasugust laudist nagu väljas, kuid sees on see märksa värvilisem. Siin näeb Rootsi punast, hallikassinist ning valget värvi, mis seintel eri kombinatsioonides korduvad. "Olen julget värvilahendust kasutanud teadlikult, ma peaaegu et kombin piire, kuhumaani võib minna, ilma et see inimestele liiga teeks. Minu arvates on meil värvivaesusega liiale mindud. See aga võib olla märk julguse puudusest või ka teadmatusest," leiab arhitekt.

Intensiivse värviga laudisele vastukaaluks on kasutatud ka kreemikat dekoratiivkrohvi,

Päevakeskuses saavad kokku küla kõige nooremad.

mis muudab seinapinnad vaheldusrikkamaks. Sama krohvi on kasutatud ka väljas osade pindade katmiseks.

Külastajaid hommikust õhtuni

Nüüdseks on Sutlepa küla maja juba mõned kuud oma pärisellu sisse elanud, kuid värske viimistluse lõhn ei ole siit veel kadunud. Ühel päris tavalisel sombusevõitu sügisesel ennelõunal on avatud küla raamatukogu ja selle juhataja Sirli Heeringas tutvustab pensionieas külanaistele uuemat lugemisvara. Värsked ajakirjanumbrid käes, ei kiirusta naised veel minema. Nad jäävad mugavatesse toolidesse vähekeseks ajaks istuma, sirvivad lehti ja ajavad paar sõna juttu.

"Püüame praegu, et inimestel oleks siin mugav, kõikidele jätkuks tegevust ning kujuneks harjumus siin käia," selgitab Sirli Heeringas.

Eesti inimene on tegelikult ju väga kodukeskne. Meil pole kombeks lihtsalt niisama naabril külas käia, selleks on ikka vaja asja teha. Samuti oleks ennekuulmatu, kui korralikud inimesed veedaksid õhtuid kohvikus ehk siis kõrtsis. Kuid vabaajakeskus on just selline koht, kuhu võib tulla igaüks.

"Märkame seda, et inimesed on tõepoolest rohkem hakanud kodust välja tulema ja suhtlema. Siin suures toas, kus on ka kööginurk, mahub laudade taha paarkümmend inimest ja võib näiteks sünnipäevi tähistada. Rahvalt on tulnud mitmeid häid ideid, mida külakeskuses koos teha saaks. Näiteks korraldas üks inimene omal algatusel lilleseadekursused ja need olid väga populaarsed," jutustab Sirli.

Jõusaal vastab ka kõige nõudlikuma sportija vajadustele.

Väikestele lastele on sisustatud omaette tuba. Siin on lastepärane mööbel, mängu- ja kööginurk. Kui veel mõned tingimused täita, võiks seda ruumi kasutada ka laste päevahoiu tarvis. Seni käivad siin noored emmed oma pisikestega, et lapsed saaksid koos mängida ja emad ka omavahel suhelda.

Samuti annavad viimase peal sisustatud jõusaal ja mugav saun, mille külastuskord küla elanikule vaid 2 eurot maksab, tõuke hakata end liigutama ja spordiga tegelema.